

Denna del består av uppgifterna C1-C30. Varje uppgift innehåller en fråga.

I frågor som innehåller flera påståenden kan ett eller flera av påståendena vara korrekta. Det enda korrekta svarsalternativet eller alla korrekta svarsalternativ och endast det korrekta svarsalternativet eller de korrekta svarsalternativen måste väljas för att få poäng. Ett svar anses vara fel om det korrekta svarsalternativet inte har valts eller om inte alla korrekta svarsalternativ har valts eller om fel svarsalternativ har valts eller om flera felaktiga svarsalternativ har valts.

För varje rätt svar ges 1 poäng och för varje fel svar dras -1 poäng av. Obesvarad fråga eller val av alternativet "Jag avstår från att svara på frågan" medför inte poängavdrag.

Det maximala poängantalet för uppgifterna i den här delen är 30 poäng och minimipoängantalet är -30 poäng.

Uppgifterna bygger på förhandsmaterialet Rättsstat, Europeiska unionen och Finland. Svaren ska baseras på förhandsmaterialet. Förhandsmaterialet är inte tillgängligt under provtillfället. Uppgifterna på finska bedöms utifrån det finskspråkiga materialet och uppgifterna på svenska bedöms utifrån det svenskspråkiga materialet.

C1. Välj de påståenden som är sanna.

- Enligt 106 § i grundlagen skall domstolen ge en grundlagsbestämmelsen företräde om tillämpningen av en vanlig lag som behandlas av en domstol "uppenbart" skulle strida mot grundlagen.
- Enligt grundlagsutskottets praxis kan motstridigheten mellan tillämpningen av lagen och grundlagen inte anses vara uppenbar om utskottet har tagit ställning till den i det skede då lagen stiftas och ansett att det inte finns någon motstridighet.
- Högsta domstolen har betonat att tillämpningen av bestämmelsen om företräde i 106 § i grundlagen inte kan begränsas endast till exceptionella förhållanden.
- Bestämmelser om ingripande i lagar som görs i efterhand finns i 106 § i grundlagen för riksdagslagarnas del.

C2. Vad avses med doktrinen om EU-rättens företräde?

- EU-rättens direkt hierarkiska överordnade ställning framför nationell lagstiftning.
- Det att nationell lagstiftning som strider mot EU-rätten upphävs.
- Det att man inte som princip ska tillämpa en nationell norm som strider mot EU-rätten.
- Det att EU-kommissionen har monopol på att tolka och bedöma EU-lagstiftningens giltighet.

C3. Vilket av följande påståenden är falskt enligt materialet?

- Rättsdogmatiken syftar bland annat till att klargöra innehållet i befintlig lagstiftning, tolka och systematisera rättsliga normer och göra uttalanden om avvägningen av de principer som ligger till grund för olika rättssystem.
- Den rättspositivistiska tolkningstraditionen innebär att man tar hänsyn till det institutionella stödet för ett visst argument som påverkar tolkningen.
- I den teleologiska tolkningsmodellen ligger fokus på ordalydelsen i bestämmelsen som ska tolkas.
- Enligt den systemiska tolkning som etablerats i EU-rätten ska rättsnormer betraktas i sitt sammanhang och tolkas mot bakgrund av EU-rätten som helhet, dess mål och dess utvecklingsnivå vid tidpunkten för tillämpningen av den bestämmelse som ska tolkas.

C4. Enligt EU-domstolen ligger det inte inom domstolens behörig att ta ställning till respekt för rättsstatsprincipen. EU-domstolen prövar endast tolkningsfrågor som hänför sig till den inre marknadens funktion.

- Sant
- Falskt

C5. Formellt sett fattas beslut om att begära ett förhandsavgörande av EU-domstolen enbart av den domare som är behörig i det ärende som är föremål för rättegången.

- Sant
- Falskt

C6. Vilka av följande påståenden är sanna?

- Åklagarämbetets nära beroende av den sittande regeringen kan vara problematiskt ur rättsstatsprincipens synvinkel.
- Enligt EU-domstolen är skyldigheten att respektera rättsstaten bindande för medlemsstaterna endast vid tidpunkten för anslutningen till unionen.
- Överträdelseförfaranden mot en medlemsstat kan inledas också för brott mot allmänna principer i EU-rätten.
- Politiken för mänskliga rättigheter har i synnerhet sedan 1990-talet blivit en del av EU:s yttre förbindelser.

C7. Är följande påstående sant eller falskt? I Finland finns en författningsdomstol. Utöver denna kan också alla andra domstolar när de prövar enskilda mål bedöma lagars grundlagsenlighet i efterhand.

- Sant
- Falskt

C8. Vad handlar fenomenet *court packing* om?

- Ett fenomen där man försöker lamslå domstolarnas verksamhet genom att väcka ett stort antal talan och därmed orsaka en anhopning av mål i domstolarna.
- Ett fenomen där antalet domare ökas i syfte att ändra domstolens sammansättning så att det gynnar den politiska majoriteten i den lagstiftande församlingen.
- Ett fenomen där man försöker avveckla domstolarnas verksamhet genom att stänga ner vissa domstolar som anses onödiga.
- Ett fenomen där tvistemåls-, brottmåls- och förvaltningsdomstolar slås samman till en enda domstol för att uppnå besparingar och effektivitetsfördelar.

C9. Är följande påstående sant eller falskt? Domstolarna har en skyldighet att ge de tillämpliga EU-rättsliga normerna företräde i ett mål som behandlas av dem endast då den nationella lagstiftningen står i "uppenbar" strid med EU-rätten.

- Sant
- Falskt

C10. Vilket av följande påståenden är falskt enligt materialet?

- Tuori har konstaterat att rättsstaten också är ett rättskulturellt begrepp, så för att förstå det krävs det en systemisk analys och begreppsjurisprudentiell tolkning av rättsordningen.
- Enligt Tuori uppstod begreppet välfärdsstat (welfare state) efter andra världskriget vid sidan av rättsstaten, som ibland ses som rättsstatens efterföljare i utvecklingen av den moderna staten och rätten.
- Tuori ser inte välfärdsstaten och rättsstaten som varandras motsatser, eftersom begreppen har olika målområden.
- Tuori har konstaterat att de grundläggande fri- och rättigheter, som kräver positiv handling från statens sida, kan kopplas till den demokratiska rättsstatens perspektiv, eftersom man med hjälp av dem strävar efter att garantera samhällsmedlemmarna de materiella och kulturella grundförutsättningar, i brist på vilka inte heller ett aktivt civilsamhälle är möjligt.

C11. Är följande påstående sant eller falskt? I Finland genomförs ministerns straffrättsliga ansvar genom grundlagsprocessen under medverkan av grundlagsutskottet.

- Sant
- Falskt

C12. Vilka av nedanstående påståenden är sanna?

- En bestämmelse i nationell rätt, enligt vilken ett avgörande som strider mot en författningsdomstols dom automatiskt utgör en grund för disciplinära åtgärder mot en domare, är inte förenlig med EU-rätten, i synnerhet artiklarna 2 och 19 i FEU.
- Begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 i FEUF kan utgöra en grund för ett disciplinärt förfarande mot en domare.
- En hög tröskel är nödvändig för ingripande i domares avgöranden genom disciplinära åtgärder för att förhindra att disciplinära åtgärder utnyttjas för att utöva påtryckningar på domare eller som ett instrument för politisk kontroll av deras rättskipningsbeslut.
- Domarna kan inte offentligt ta ställning till reformer som gäller domstolsväsendet.

C13. Är följande påstående sant eller falskt? Grundlagsutskottet består av riksdagsledamöter som behöver ha en utbildning i juridik för att tolka grundlagen.

- Sant
- Falskt

C14. Redan 2002 presenterade Jyränki en relativt tydlig analys av de historiska skikten i det finska rättsstatsbegreppet. Vilket av följande hör inte till dessa skikt?

- Individens ställning skyddas av grundläggande rättigheter som är bindande för all offentlig verksamhet.
- Staten organiseras av allmänna och lika demokratiska val som återställer hela rättsordningen.
- En individs rättigheter och skyldigheter kan endast fastställas genom beslut av ett organ vars tillsättning alla kan påverka på lika villkor, det vill säga genom en riksdagslag.
- Lagen tillämpas på enskilda fall i syfte att ge rättsskydd av oberoende myndigheter organiserade till domstolar. Alla garanteras att deras ärende behandlas i domstol.

C15. Vilket av följande påståenden är falskt enligt det som presenteras i materialet?

- Utnämningen av domare vid EU-domstolen har ofta i sista hand överlåtits åt en politiskt vald instans.
- I flera EU:s medlemsstater finns det kommittéer som har till uppgift att granska kandidaternas lämplighet för utnämning till domare.
- Genom kravet på att iaktta ett på förhand bestämt utnämningsförfarande strävar man efter att undvika att domarkårens sammansättning är beroende av de statliga organ som utövar den verkställande makten.
- Enligt EU-domstolen bryter ett formellt fel i utnämningsförfarandet av domare alltid mot förfarande- och urvalsregler.

C16. Är följande påstående sant eller falskt? Enligt artikel 7 i FEU kan en medlemsstat som befinns ha brutit "allvarligt och kontinuerligt" mot de "principer" som unionen bygger på inte bara berövas rösträtten i rådet utan även uteslutas ur unionen.

- Sant
- Falskt

C17. Vilket av följande påståenden är falskt enligt det som presenteras i materialet?

- Enligt Hirvonen beror EU:s svårigheter att stå emot auktoritära stater på dess demokratiunderskott: trots sina värderingar om demokrati, rättsstatsprincipen och mänskliga rättigheter har EU inget "europeiskt politiskt folk".
- År 1993 klargjorde Europeiska rådet vilka villkor som ska uppfyllas av de länder som ansöker om medlemskap i EU. Enligt dessa s.k. Köpenhamnskriterier kan alla europeiska länder som respekterar principerna om frihet, demokrati, mänskliga rättigheter, respekt för grundläggande friheter och rättsstatsprincipen ansöka om medlemskap.
- I EU-rätten verkade rättsstatsprincipen länge vara ett begrepp som ansågs ha betydelse främst utanför unionen i förhållande till de stater som ansöker om medlemskap och tredje länder som en del av de yttre förbindelserna.
- Enligt den så kallade villkorlighetsförordningen (EU, Euratom) 2020/2092 förutsätter rättsstatsprincipen att all offentlig makt utövas i enlighet med värderingarna inom varje statsskick och att den offentliga makten står under överinseende av en oberoende och opartisk media.

C18. Är följande påstående sant: Enligt EU-domstolens avgöranden innefattar domstolens oberoende en rad faktorer som grovt kan delas in i domstolsledamöternas externa (institutionella) och interna (personliga) oberoende.

- Sant
- Falskt

C19. Vilket av följande påståenden är falskt enligt det som presenteras i materialet?

- Proportionalitetsprincipen (principle of proportionality) är ett av fyra element som Hallbergs dynamiska rättsstatsbegrepp kan sägas bestå av.
- Maktdelningsprincipen (the balanced separation of powers) är ett av fyra element som Hallbergs dynamiska rättsstatsbegrepp kan sägas bestå av.
- Grundläggande och mänskliga rättigheter (the fundamental and human rights) är ett av fyra element som Hallbergs dynamiska rättsstatsbegrepp kan sägas bestå av.
- Rättsstatsprincipen som en funktionell helhet (rule of law as functional entity, functionality) är ett av fyra element som Hallbergs dynamiska rättsstatsbegrepp kan sägas bestå av.

C20. Vilket av följande påståenden är falskt enligt materialet?

- Lagbundenheten är kärnan i rättsstatsprincipen, men det har varit allmänt accepterat i västerländska konstitutionella demokratier åtminstone sedan andra världskriget att det inte räcker med att formellt följa lagen för att garantera rättsstatsprincipen.
- Rättsstatsprincipen är enkelt uttryckt en uppsättning principer som bestämmer hur lagar uppstår och hur de tillämpas i samhället.
- När det gäller rättsstatsprincipen är särskilt treenigheten mellan EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, nationella statsförfattningar och internationella statsfördrag en grundläggande utgångspunkt för EU-rätten.
- Det är meningslöst att tala om rättsstatsprincipen utan förvaltningens demokratiska legitimitet och de grundläggande materiella rättigheter som skyddar individens rättigheter mot regimens godtycke och som skyddas av oberoende domstolar.

C21. Är följande påstående sant eller falskt? Alternativa tvistlösningsmetoder såsom medling och skiljeförfarande kan i framtiden helt och hållet ersätta fullskaliga rättegångar och även utgöra en heltäckande samt rättsstatligt hållbar lösning på problemen som orsakas av höga rättegångskostnader och längden på domstolsförfaranden.

- Sant
- Falskt

C22. Vilka av följande påståenden kan enligt materialet äventyra domstolarnas oberoende enligt EU-domstolen:

- Avsättande av domare som inte innefattas i noggrant definierade situationer.
- Att förordna en domare från en uppgift till en annan utan motiverade skäl.
- Åtgärder som indirekt leder till samma resultat som ett uttryckligt avsättande.
- Disciplinära förfaranden som kan motiveras med obestyrkta grunder.

C23. I det europeiska lagstiftningssamarbetet är medlemsstaternas förtroende för varandras nationella myndighetssystem centralt. Vilket av följande påståenden är falskt enligt det som presenteras i materialet?

- I integrationens tidiga skede avsåg det ömsesidiga förtroendet främst en situation då medlemsstaternas lagar inte ännu hade harmoniserats.
- Närmare bestämt handlar det om att erkänna de åtgärder som en medlemsstats myndigheter vidtagit i en annan medlemsstat, vilket förutsätter att man litar på de åtgärder som vidtas av myndigheterna i den andra medlemsstaten.
- EU-domstolen har till exempel ansett att man i och med direktiv 64/432 som reglerar slaktdjurens hälsa hade infört ett enhetligt system för hälsokontroller, som byggde på ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna.
- Ett exempel på vikten av ömsesidigt förtroende utanför regleringarna rörande frihet, rättvisa och säkerhet är direktiv 2010/24 om den inre marknadens funktion, som har förenklat uppbörden av skatter och andra offentliga avgifter i andra medlemsstater.

C24. Vilket av följande påståenden är sant?

- En enskild felaktig dom är alltid ett brott mot rättsstatsprincipen.
- Ett enskilt administrativt beslut kan aldrig vara formellt lagligt om den underliggande lagstiftningen strider mot rättsstatsprincipen.
- I EU kräver rättsstatsprincipen endast respekt för nationell lagstiftning.
- Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion omfattar brotten folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och aggressionsbrott.

C25. I justitieministeriets bedömningspromemoria 2021 "Oikeudenkäyntikulut riita-asioissa" konstaterar man att antalet anhängiggjorda så kallade omfattande tvistemål i allmänna domstolar har minskat. Vad antas detta delvis bero på utifrån bedömningspromemorian?

- Uppspjälkningen av omfattande tvistemål i mindre ärenden.
- En allmän minskning av omfattande tvister.
- Att procesströskeln för kostnadsrisken har stigit.
- En effektivare handläggning av tvistemål än tidigare.

C26. Vilket av följande påståenden är falskt enligt det som presenteras i materialet?

- Enligt Merikoski kan en stat karaktäriseras som en rättsstat om rättssäkerheten prioriteras i statens organisation. Om man däremot prioriterar förvaltningens effektivitet blir staten en förvaltningsstat.
- I den juridiska litteraturen har förhållandet mellan grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen avskilts från det formella och materiella rättsstatsbegreppet.
- Rättsstatsprincipens betydelse för demokratin understryks i slutändan när man bedömer om man vid behov kan få skydd som stödjer valsystemet och den representativa demokratin vid brister i rättssystemet eller direkta missbruk.
- Exempelvis Raz har kritiserat det förhållningssätt enligt vilket rättsstaten ("the rule of law") ges ett materiellt rättsligt innehåll så att det ses som ett slags "rättvisestat" ("the rule of good law"), vilket leder till att begreppet förlorar sin användbarhet och blir en värdebunden samhällsfilosofi.

C27. Vilka av följande påståenden är falska?

- EU-medlemskap innebär en skyldighet för medlemsstaterna att acceptera att unionens gemensamma regler kan stå i konflikt med enskilda medlemsstaters direkta intressen.
- Artikel 7 i FEU infördes för första gången i fördragen genom Lissabonfördraget år 2009.
- Enligt punkt 2 i artikel 7 i FEU krävs att fyra femtedelars majoritet i rådet konstaterar en kränkning av värderingarna enligt artikel 2 i EU-fördraget innan sanktioner kan införas mot en medlemsstat.
- Rättsstatsprincipen nämns inte uttryckligen i artikel 21 i FEU, som innehåller grundläggande allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder.

C28. I avgörandet Ástráðsson mot Island har Europadomstolen utvecklat ett "test" i tre steg som ska användas för att bedöma om utnämningen av domare är emot reglerna. Vilket av följande påståenden är falskt?

- Det ska vara fråga om en förseelse som är tillräckligt allvarlig.
- Det ska vara fråga om en tydlig överträdelse av de förfaranden som fastställts i nationell lagstiftning.
- Ett potentiellt felaktigt utnämningsbeslut måste kunna omprövas av en nationell domstol.
- Allvarighetströskeln överskrids om utnämningen avviker från de tekniska kraven som ställts.

C29. Är följande påstående sant eller falskt? I Finland utförs övervakning av lagars grundlagsenlighet på förhand av riksdagens grundlagsutskott och justitiekanslern i statsrådet. Utöver detta kan varje domstol i konkreta fall bedöma lagars grundlagsenlighet i efterhand.

- Sant
- Falskt

C30. Vilket av följande påståenden är falskt enligt det som presenteras i materialet?

- Kärnan i den liberala konstitutionella demokratin är respekten för grundläggande och mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen.
- Liberal konstitutionell demokrati avser i allmänhet ett samhällssystem i vilket en regering organiseras av normer som garanterar samhällsmedlemmarnas frihet, jämlikhet i den demokratiska processen samt majoritetens vilja i samhället.
- Den så kallade "illiberala demokratin" har erbjudits som ett alternativt system till den liberala demokratin. De som förespråkar denna samhällsmodell betonar ofta att "folkets vilja", som är förknippad med demokratin, har företräde framför mänskliga och grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen. Minoriteters och individers mänskliga och grundläggande rättigheter, liksom oberoende domstolar och andra organ som verkar utanför "folkets" direkta kontroll, ses då som ett hot mot demokratin.
- I en illiberal demokratimodell kan individers och minoriteters rättigheter underordnas majoritetens makt. Att enbart fokusera på "folkets vilja" leder till ett välkänt författningsrättsligt problem med att minoriteternas röst tystas ned.